MUSANA

EXERCISE BOOK

32 PAGES

Name: NTURANYENABO J. BOSCO

School: GR SO de NYABIKENKE

Class: 1e A Year 2000

Subject:

KNOWLEDGE IS WEALTH

NTURANYENABO Jean . BOSCO

GS DE NYABIKENKE
1e A

Commune KAYENZI

secteur Bitare

GR SC de NYABIKENKE

Intambara ikimara guterwa turi mu kwa
mwenda go bararabanje barasahura ibintu byo
mu nzu byose barabitwika

abasahuraga banatwika banyaga impo, inkoko
ihene, impunzi abo nabashije kubona
ni aba

- Mbarubukeye
- Sekabuga
- Kavumbi
- NZAYimenya
- Segatare
- Nimani
- Serestitini
- RURANGIRWA
- ~~[illegible]~~
- NDAbakuraje

* bakiraboza umututsi ni rongirwa na ndabakuraje
mukuru wanje bakitaba mwitayitwa HABIYAREMYE
ubwo ngewe twari turi kibihishe hafi ye rugo
mu rikomeye kanye nje Sekarabitare
sebile nyokobreye twihaye haga.

ubwo ngewo twari turi kibishe [illegible] ya ijanja
twihisha kwa Kamari ubundi turi kojya
kwa Jyoni
ku g kemari kwa kamari igitero cyaraje
cyinaha ca baruganyo tuge guhisha ko
beme sabeho so twibica tubome re
i ryasambuyabo bakiseba genda
baramwumvumbura ahoyari yihisheba ra
mwica
bakomeje kuza gutwara ba kuruba
nje kubica ndeba ariko
ndi bubi gavuke komyumo re komba.
nzeimvuge ikyomba yebo nje we
ubwanje
ubwo ngewe ntagiye ahitwa ibitovu
namanzegeta ndi kanamaba byembanje

nabakoubamJye bose ntamuntu narimpfijike
mwena we ubwo ngubwo naribamo ga mu bikuru
ntuga bo ntwa yusi tim
Ya ri hango nye abe meza abangabuti
ri kuma nyua nari Joro
mu buto atabano ga nabanzibana
ye go twa ribe nshi ariko yare meyeanati
tangira abige ze ako atu tangira
ko ko ako Jyaku gira imana yabantu twa
beibe sha ko ocore ko twari umu bi rima bana
idyog heima ri nfite imyako ro
ubwo ngubwo nakisempo ka Jya
bwo nyo shi biwanJye mu rikomimenya
nabu ye ukima nakugenayo
na kasamze mushi kwanJye
ya rageze yo nabaye yo igihe gito
nta nubwo na gaga ntirima
ngenda gusa nari nabaye
i lijintu Cyimesenfinyamo beea
bige ze kanga ko mumba kongo bamenye
ko tuba aho ngaho mumzu
na maze kumba bo bazo go ze ko
batu Jyanye mu gihuru kefto yurugo
ba dutmikiro imbagara bako Jya batu
za rira mo abinyo
nabona ikuntubi la abantu
nkavuga nti natue nimotuci nalisi ye
nda vuga nti ngiye imo kenza gue
mu zamb u ya data

ali ko a iyo maki mt ona tenyo mko data
na mo mo ai bavali balomtuye lyo nguna
batolo mfo ~~zi~~ pulizi
ngo ai

-u bmot mo hoze tizo namushi kimomJ ye
tmo dezemuli komite muzembalo
diziko mJe tumezenavi ubulo nguvulo
tmo deze a kont u bali umuli to
ai nyo nyo nizo zo tulo miye malo zi siye
tu lozi ke lye nyo ni zozat u su miye
tu mazehudeholo oko bitma ibetzibo
bakize baUngoko batomgela kii la abakobma
ngo a ko a go humge kokini ba go ska ke
baki la. mushiki u ange ba hize ba mu tu mako
ngo mohu mo e na bulo bo nge go kii la aba ka
bma u bulo yalo gi ye a Jya kukat a na ni
nge ue mo gumyemubi kulu akome zabii
hi ska ngelole kobai to moku nska
ko lyame ngo ba nyi la
bali moke ulu go ngo mubo mu bo ka
mbele ya ngo ni J ye mu hunge u s i go ye
ngo ni ba mpi ge ba nyi la
~~mo ko~~
ali konge ne sinabu ye kii zi mo
malo ko me Je kula ka ti m za mli hi ska
ua mu go bo yuzi ti mi n ti yo
nyi bo gi we nyo lo ko me Je a nyi tobo
a la nga buzi ~~lo~~
bi geze a ko u mu go bo mi tua Jyoni
mi Jamja

ati bya ubgenewe niki nue ibitsibo bwijoro
uze kano ukaloke mugitondo no ugeze
mu gendele
ubwo ngowuo nabi gemje gotyo ko kwijoro
ngagera ngambwika umwegezi uitwa gotimbazi
ntakka akomezako ibitambo ukaza kwa ijoro
akomezako u mu nsu mwe na je akomezako
kwa joro mijoro baza gusoka
nana bumwi se ubwo babwanyi ka
uate kelese ko no meko umunsi ma nije
na ge zembega ubwo no kise mwiga ko
a li u numfuntabunedi bya genda
ubwo ba kiseba mjyo na mu cyumba
cyanana gambaikene
babandi bagiye mu byumba babana neba
babwira umuntu bana kwira imizayose
banakeba bazamu cyumba cyikene
basunitse uduge mokise njya itnyu
naya neo babo nye ikene bakise
bigendeeka banavuga ngo ntamuntu
ukari ubwomakise mwato
ndo genda ndo nyama bu cya
mpita ngenda
na gize ubwo babukabige
mpita mpava si mongeraka kana
mo kise njya akobita kwa kari i
nabo ye yo igikeyire cyire bigezeko
ngako aje bumenya ko mbayo

ubuomyubuo ba ta ngiye bunteba nza bompa ba
bamozeba bime nya mahise mvayo nsubina
ibitsibo mome ko buo manala ga mu biti
byavoka nkapala mo he juru buge za ubuo
bavuze ngo impotanyizi geze kumugima
ubuo ngebuo abantu bo bemugi na batany
ye gekenga ku ge za ubuo imputzi

zaba yemyimkai nkajya mubiti kuma
nyuma Gangwanisolo kumanyuna mu mva ga
ibayozi ge mba zitinga byose tuba byumva

u buo myubuo abamatuabamaga
ahoho se bana vaze ba timimuze
tui gire mumpotany
ubuo ngubua ba bivu ga ga ai
mi jono mamabawi ye ntu nimu
be muie tse tu zo gemae e jo
mvuyeba babuina ba mushibinamjye
mtaza gemda a ta bizi oba gnango
ma na mfuye ubuomyubuo
ba nabya mze ba hi se biga [redacted]
nde na mu niyo jo no ba sanga
impota nyimuibomiremusambina
bui shuri [redacted] nyi sumbuye nya E cose

ma nye ubuomyubuonahize nye mda
nza kukivu ga ako nushibina
njye yabagama ne mda bimubura
ba hi se bambuzo ba na vu gaba ti mo
gu mye ha mo foomeba ibimtubi

meze nabi unu kiyekugenda babakuila
kandi urebainta mbara igeze hagati
na kuikangange kurebakabura gikegito
ngoina gire nagumye ina ka
ubwo namuje nahise mbasezeraho
nda babuiranti ndagiye none murabe
ko nzagera ye nzamfa bizabe ubo
imana ibishaka ubwo nahise
ngenda ka rikumanyuza

nanagiye ngeze ahobita ku
igikogue ku kyimilanga
nahorazanze abatuna ge kamue mite
na ka mue ifite imbunda bakise bamfata
baravuga batimu ku kuila batangiye ku
nkubita nabava bye imbabazi se babugira
ngo usabe imbabazi umuntu mutavuga
nye nanababe shye ngo mana kumze ngo
imabumihamoa giho gue ntimanimje gusho
ka ibyo kurya nome musimo kuvugo ngo
ndi umutu tsi kandi mube shya

bahise batangira kunkubita inshyi muma tui
bakomeje kunkubita nanga kuiruka
ngobatanda se baranku base kugeza ubwo
mumuvi se muma tui kasimo kuvamo
amaraso nga kora kora mka ntanga simo
kuva baka ngera i byoma lyi mbunda
mumsiya gutui ngo bagiye ku lyi ntera
baravuga ga ngo nti muzebamu ko kireshya
nome naho niga ba ngishyi zemo nga ndi mure mure
kandi ure gutitireri racu

ubwo bakise bajya ma turagenda tugeze
tugeze aho bari bagiye gucira amasasu kagiji
bosno kimba muse barabugango baliri laye
kariya tubamse tuetsire amasasu
ma ri laye bigeze aho nyaho ba ciye amasasu
ba kza kugera mu masasu kagati
bagezemu masasu ka gati makise ni isu ka
nfa ndagenda ba liuyemo ma ri ngeze
mu ntoki ka gati aha nti umu mu ngati
bambuze bakise baruza imodoka ngiye kumva
mu nzira imbu ndairarura ije niqiye imbere
mpura numugore uri byekonti bu ka ilyo yeko
ragenda mu buiro ngo mba barira u lere ka
mi genda rere ubwo ngubwo maba yembu mutese
aho ka nya ya kise aruza imodoka makise
mi nuka mfa ubwo ngubwa ba bandi bari ba
nyina ba mbamye nta bwo bigeze bakagarara
ba komeze kunyinu ka ko ma geze aho nzamu
ba umurozi mpa sanga umuga bo afite umu
hono a bandi bari bara kumze ba rauye
mungo umo nguwo ya riya ra kagemye
ya kise ampa amaga rango ni nze ambwire
ma riya ngi yl ndesu ka mba a nyi nu ka ko
nda mucika ndagenda ngeze aha jya kuge
gera umu ka ndola na ka buiimbo kwi shusi
nyiru mbu yerya ECOSE muza mbira
makisempa bona aba siri ka re mfa vu gango
ubamsa aruimte na ka mwe. Bandi bari
aba sirila se bimbaota nyi ari ko

ntabwo nari mbizi yuko ari imfotamyi
ma re baga bamba ye i mye nda ya gisirikare
ba mbaye bote kandi akabanzi yu ko imtera
kamwe zitaJya zambana bote
i zi ndi imfotamyi nta boma zambaye butime
na kiŝe mpa gasana ndi ki shamda bamza nda
.... shi shoza bigeze akomgako mbomaumu
si sika re amamutse kuigare
na we ubwo ngubwo ya ma mutse amde ba
namaze kumubona mpita Jya mumsi yamu
kamda ndi nu kamba kari a kamtu kaga kambe
nabaye inku wa mbuka nsamu Jya ku kandi
ga sozi ya na mamutse akageze
iga re aniVa ko ozoko yamdebaga aramshaka
arambura ka ndi Jye we mana mure baga
yamaze kumbu ... kita ara nzo i so ku nda le
leka nanga ku Vu mbu ka amaze ge ke ba a kita
yi gemdesa amaze ku gemda nabo nye aba
ndi basiri kare barikumwe na bana nabake
basu mbona bishi nye mahi se mbuga ko
ari imfotamyi mpita mbuga ntire ka ngemde
... ba ataribo banyi le nta kundi bya gemda
masa giye ngeze yo bakima na kumbo nabana
kagaze ba so ndi nda bambaza ako mbaye
ndaba bwira u kuntu baribagiye kunyi la
barambwira bati kumusa ntabyo ubi baye
barambwiye batireba dusubira ntinya na
utme rebe abaribagiye ku kui la mahise
niya ngira ndaba bwira nti ntabwo
na sebiraye batamyi yi ki sa

ka ndi bwo na bi vuga ga nu mbangi fite
u bwo ba u si baye ko ba ka meza ga kumpumu sisa
ba tī hu mu na nta cye u cyi ba ye
ba hi se ba nza mu ka ma ka mwe na ba ba ka ma
na ba ke buru ba tu Jye Ma ku si nya zhu si
nyi se mbwye nyi musa mbira ECOSE
tu bi mo na ku ge no yo twa ka ra nze
abantu bensi tu na seba tuti nta bwo
twa ri tu zi ko ka zho bora kuba kafi ri ko
a bantu bu se ba nga ma gutya
ngate ke se za u bantu ba Jya ga ba tubwi
sa ngo nta ma ma ya ba tu tsi ma se ba
ma bo bantu mba vu ga ko a ta ri aba tu tsi gusa
twa ma ze aka nya ga to a ho kuri ECOSE
ba hi se ba tu bwira ngo ni tu ka ve du kome
ze ngo ka gi ye kube na imirwa no
ubwo ngu bwo ba hi se ba tu bwira ngo
aba ntu ba zira nye riba Jye ka mwe
ubwo ngu bwo ma nge ma ri ma ka sanze
u mu go se u u rui wa cu mari ko mine
ba ye nzi nde tse se ri ra ya nJye ni ye
ya ri mwe ubwo ngu bwo twa hi se
tu Jya ka mwe ba na tu bwira twe se
ngo ni du ko me ze tu Jye mu rint o ngwe
u bwo ngu bwo twa na ko me je tu Jya
musi ko mi ne nto ngwe

tu kima ra kuge ra mu nyi ra tma kuye mu
ndi mu ko bua u tuo si si ri ya
no mu ri se kere ya u tua ma ze guhura
na we nta buo tua mu size tua ki se
tu jye ma du ku ro mu ndi mu kunge
u mu rambo ka ri mi kompeka
tue se tua ki se tu jyani ra ma
ye go nta tua ri tue nyi me tua ri ku
mwe na ba ndi bantu kuko u re bye
nta buo tua ru ga ngo u mu bare na ru
geze ku raba ku ko tua ri bemeti lyame
tuo ra kome ze tu ra ge nda tuge
ra mu ri ntongwe tua ma ze ka gera yo
du ta ta imzu ngo se ka tu yi bemo
kuko ba nyi rango ba ri ba ra ku nze
imzu tua kise tu nyi jya mo
tu ma ze ku jya mo tu jya gusha ka
ibyo ku rya tua ka gi ye du sa nga
u mu rima u bi jumba tua kise
du kura tu ro teka tu ra rya dore ko
imoda ya ri ya ra tata nye nye mu go ngo
a ko ka ntu ka ri mi nyumba ti ya ga
lya ri tu ga ke ra tu ga teka
mbe ga ubu ndi na ka ntu kose tua ri

*Twa ugeze aho nga nanikoma bonye
kambere kari ibi ribwa

aho ka ntu twa ra kabaye tu bazya duta
nanone saka atunuye tuba nyera igikoma
ki nka mere ibinyobwa byo bya ni bikari byame!!

twa nama zenini nai ito geze ku byanwensi
dukita tadukomeza urugende melo
nonne kotwa ki setwere kezo iyo Kigali
ubwo nyo buro nomeko a ka noli twa riye
ntabwo mpazi usi bye ko nubwonta
kaze nakomeje kugenda mboma ibi
ntu byi ntambwa ra cyane bya ne mabona
ga imba babaga barashe, izishwe nanne
[illegible] zi izabo ga zi kakane ndazitara
nenyereye izi baba zi iya na kuzubo
zi gakita zi nka, nabona ga intu mbi
za barikare, izaba se vine
twa geze na ka ntu ki riswa gakaka
ntanmse ka katei tse ni koka baga karenze
twa ro kome jetu rogemda tugeranwe
ri ki ga li ngari a ki twa KURWABUSORO
twa mbutse urwuzi tugera kurwa bu soro
tukima ro kugerayo twa kise dutata
burende twura lumbika izoburende twou
bakaga [illegible] ukoluga ko ari burende za

zimbi byabimodoka bya gisirikare
ahubwo ni inzu tumba kishaga udutiki
tugashyiraho shitingi cyangwa amabati
ni bitumba byinsima
Twarara kabaye umugore twari kumwe
kamwe nu umukobwa
umugore yaje gakura nawundi musore
ari we na uwundi nakuze wirurombo
arikosye we kamwe nuwo mukobwa
umusore ntabwo twari twamuzi
ubwo ngubwo twese twarabaraga
nome ko ibibazo bibinyo rebawi yambire
umugore nuwo musore barage molaga
ngage garoma nawa mukobwa sisiniga
ntakintu cyo kurya dufite
mbega ubundi twirimaga ahogeza
uwo mugore yarafite akana gato
kagakungo gafite imyaka 5
iyo bagemda gabo naka jyamaga
akobatakukije baba zama umuceri
cyangwa imyumbati yagacyari
bamara kabizama bagateka
igihe cyokuryo cyagera ngenawa mukobwa
baka twimo ibiryo

meza baka nga tei ka ye hari ya aya mgua
ba bi du ha baka bi du ha ba bi du ku ina gurisa
mabi bonye gut yo mda ka ga nta tuza kua ni nza
uze bye yako umo mu oso re ga bi shu kua za
mumo mugo re u bumoi umo musore nta buo
ya tuoo nga gao. umo musore ka ri ubuo
ya gezako ara ngo baka
a ko nga ko ku mua busore kari a ba na bari
ba ka ri a ri be nshi nome ko baka boba sa
shu gana baza nge
nome ko mfu mua a ba ntu ba ka ga ngo ni
mu ky go ky mfuby. no me ko ma tye
na ba bo ma mfumua ba meze me za mfumua
na ngye mda sha ka ku ba ra nga kuko
na bo ma ga ba meze meza a riko nga buro
u ko mbi genza
nome ko uamusore tua ri ku moe ya bonye
a ko ku mua buso ro ba ri ano ku mjiza
a ba sore mu busi ri kare na we a sha ka
ku tya mo na na mu bu ye nti bamza
na mjye umjyame hari ya mu ki go ky imfu
byi ubuo nge buo ayo ko se y ya nabi sha
tu jyara a ko nga ka mu ki go ky a gi siri kare
a ko bi tore za ga nome kari mo ma ba na
na bo bi to za ga a ba ntu ba ka ve ga ngo
a mjya nge mug isi ri ka re mki ri mue to
nga bi ko re ra nge ma mo na nge nfora

imyitozo ya gisirikare nti yaba ndi bo konaga
bigeze aho yaje kubona umugabo wako
naga aho mu byago byinfu byi ari mu nzira
ahita amyandika o mbere yuko umugabo
amyandika kanonima bo nyezamfubyi
bari mu bukozi pakira i mudoka bosi jya
nye na nji jye ndagenda mbibwe ye umu
ga bwa ari umu mu kuzpa kino ano mbwe na
ngomi nye bire aho na baga
umugabo yakise amjyana
ubwo nanjye bwa twabanaga
nari na muzige umugabo yanjyanye
aho ntwari ibi kamyo baja kuwu na nje
baja ri bije gutwara abari bosiga
ye kukoza mudoka gitari zaba mage
kari ko siga ye bakeya
na nge bakise bamyuriza ikamyo
doreko ntamu bwo mari nzi ahoitwa
jyana ubwo ngubwo ikamyo yahise
igenda ba bandi bose twabanaga
ndabasiga ubwo ngubwo ikamyo
yahise igenda aho yaragarje ko
ntabwo mpazi mwi byekomyage (ze) aheitwa
igako ahantu kari ishyamba nyinshi
kyare ndu nva twa rabawanze abasiri

bane benshi lyame tu ka genda tuka sanga
ibi simbo muri nyo shyo mba bi nyo mye munzira
ku bi[illegible] ku geza mu bu ngu bu nta ni moli
shya mbo mari na boma ri ni mi nti nyo ng nyo

i bwo twa ra ko me je twa genda
mbo ma twa mbu tse hari u me ze
twa ki nge tse a ho bita i buge sera
muri KOMINE KANZENZE
imo do ka ira kame za ira genda

igera a ki twa i nyo ma ta

i maze kuge ra i nyo mata yara ko me
je ira genda igera kukibuga lya ma pi ra
aro ko meza igera kuri ka mine Kanzenze.
a hi ta i za mu ko ka ru guru
igera a ka ntu ku ma shuri ma to dya

i ra ta mbi ha ihi ngo ka a ha ntu
hari iki go lyo kwa padiri
ni ly moli lya ba bi ly ra
nki ma ra ku gera muri lyo ly go ma ha
ra nze a ba [redacted] na benshi lyame
bi ntu byi na nje ba ki seba mshyira
mu zi moli ntu byi tu gumira a ho nga ho
nta ki bo zo du ki te tu nya mu ose
mbe ga twa ro ngeye tu me ra nka ko tu ki
ri ma lu ko ma ri tu me se

uri bye ko batabwira gamo ako bwibuka
ababye yi bakumabo kuru ba le
mabasazabale kari igitura bibaka ga
muri ilyo byigo byonfu by twa ntumeze
neza twasomaga imye neda muose
nibindi byinshi
kari migihe batugoshaga imi byimo
ayme nimaweshyi za ugasanga ko
mi byababa ye two bayi ba giwe
kari migihe twakima ga imikimo yibutsa
u ko imitera ka mwe zakoze
muko imbo tonyi za zi nuba nye murwa nda
zi gakitozi ryamuri kongo
mu kuntu za rokutse
marangya gabi oshimi shize iyo nasa
nga gatubikima abitwa gako ari
i nkotanyi ilyo gikeba giraa mukuru wabo
abi twa kaga me ninterahamwe
u mukuru wazo Habyarimana
kari u kunitu twakora gaimbumda
ku burugo twa byi ragamo umwambi
niringiye ya gare nimuseumari
mamabuye y-radiyo twakarasa
bi kakaga mu rase

N.B nti imwe mbe mbuga ibi ngo
muhungenge simtambara
nabyona ntambara kubuntari
ina cu ilyo gike

ni byo gusa twa bi-maga mumupira ma ma
gusa ni ndi mi ly- no ingera nye.

dore inama mwi-ayo mi-bi-no
- Kugemedera bunge ngufu

- butwara baye kuy-yko
- kunyabombo kwingo do
- gakimbo imi ku go
kari mubwo twa ly-myeni ly-mbi ki go ly-
mtubo bay- ka kigari twiragitiri kuba ba duka
agi ko mbe

ma nimze mbo ayo mpa nize ibiko mbebibini
twa ni twitwaze gufi mila
mome ubu ngubwo ntabwo nze ukunda
byogenze nu ba bagi hari lya ngwa barabi
guruhije

momeho ma je gushaka gutoka

ko ari umushi ngo wa za go uko kwa
mdi ka izi ma nyamwe ni ly-sikimbano
ma komi me ma segi teri mo seline
ma perefe gitine bakama gufotora
ba bazo basha kisha kokamdi mabo
buye bakagera bakaba ni riza ubwonga
ma njye ma na te aje mti umaboriza

~~mari~~

N.B ma nimi bag-me boga to twarate
mbera ga a ko mwi ko mure ka nzemze
a ko bita I NTARAMA

tmo ha na nze ibà nt byamana nema
tmana gīye dunsanga a hant bì lì ye
īnzì na bane ngane zita banība

mununzengero tmana tanga ye lyame
tikotna ntmo gīgeyo tmase
nta mumtu mani yanī geze abona
abo nemunt nayotītnjiba bui lina umuli
mu bīnīzīyo mase munzu yīmana

umumuntuba kīlīpa mo abanabi bantu
byana duta ngaje lyane
u bwo nge bwo aboba ntu ngobanī
baku ngīye mo nībawo baba sa nze mo
bo ho ganasa mu ntya ngo maze
baba kwa mo ìbyema
u genela nyīje mabantu bīleye abo
mutī lyoly nī ze ya u banaba ūmī tuu
ubuntu ba nī ba na uyoshyze a ho nga ho
ha nze bume za u banaba īnye
mda tīī mo banī ba mbaye ubane
u ba ntu banī bana boze
u genena nyīje nta bwo ma vu gongo
mī abamaba a bu bwo nībe nshī
lyame mbahī kīje ukotma babonye
ba nī u mu ntu una mbambi vuga
uya ngwaīna dio ìbīvuga babagīnango

ni ukubeshya kandi nyewe ubwa njye
na na by bone uye

u bwo nge bwo na shotse gutaha ngo
mbona ko mu ly- goly- mfuby-

uwo mwenya ngo uitx na copilation

itariya parmu

nanone bishije amazina ya babyeyi
bange nababwira njye naba
shiki ba njye perete zitire na komine na secteur
na serire nababwira ako bashobora kuge
ra bababoniriza
bakise banamfotora baza na
amafoto bakimara kuza
bababwira amazina ya njye
babereka amafoto bakita ba menya
ba ra hageze ba ra ngo hariho bashiki
bange ba ugusa abandi baramfunze

bakise baga mukariya buge gera
ba raza ba mbwira ko hariho bashiki

bange ba bari byara ntanga je

ntabwo narimze ngabo kari numwe uriho
bakise babwira ko mu nji baza njyarira
ko umuntu uro gera baraza ku nja na
mushiki we lyane buko ba riho bashiki ba
nge na maze kuhagera

nkubise amaso mushiki wange

ni bwitse nibū ntu byabaye
ntakumubona bīgenze mahise nkubitwa
na gahinda mumutwa ni nzi ukuntu
mbaye

no mu ze buhoze na baba nabonza
nye bahise basubīra yo ngumana bongabo
mahise mba na ba kobasya kunyereba
bumato nyo ngo nde be ubo hameze
twana gīyembona ubu ntu hameze
ni bwitse mabantu bose baribu batuye
mumutse mbabaye
ka rihanaba ye ibi humbīsa
kuba ubwo ngu bwo mahise ntī
nyo abantu
abantaba zokumubona ngobaje
kunzu na nka Jyanumze ngobato
ny-la kubona ni nana kutse
u mudamua
no kuzamba nongeye gusubīrayo
bā timze buko nanima na gize
ubwoba

N.B ~~A~~ mu ntamba na hagati
hari igihe bampa ye iso ka bamfa
eshe barambwira ngo ni mjye kuli lukeri
na aho bari bu nmpa mpe —

ni bwo ngo bwo uwa uyu mwenge ya nigaye

mu gitsina ngo a ramburiranyo ni mbye
gucika imu rozi mama ze ku ko gera
mpitani ubkamba yamujimitse ko a rambura
nola mu cika ino mabikoragayi ma

KAVUMBI ma bihuma igisanze
mbwa ngibwa a ka ba afa ndiye kuri pere fegi
tire ya gitarama

kandi na none kubera ko bamburabise
byamenyemu matiwe bankubitira aho kuki
mu langa nola bamenyesha yo ko na bise
nta ugutmi burmwe bana nola
mbungibwa ntabwo bumvo na gato
nola bo aba bo mu sho bono kumvuza

iwe go mitse inyu mo gato
Abantwiba mbye bofuye
- papa sabakoro Amobé → uwa
mu she ntabwo mu zi
yo guye mu siko mi re muso mbira
a hitwa ibitaro ko guye abantu
bataba iriba
→ maman Mukamurura ya koromi na
na we bari ku mwe ntabwo mbizi
yaguye ahanga ko ibitaro bo
aho ngo ko ibitaro bo ko riha ri
ku mera nka ko ngo ko i ntarama
ariko i ntarama ntako ko nakebuje

— Nsengiyumva Feredariko
yishwe na mbarushimukeye na Sekabuga
na Kavumbi na, Havugimana na, na nza
yimenya

— Hategekimana Jean damaseni
yishwe na nzayimenya mushimabeya
nawe yishwe na bongabo bokejuru
kuko yari kumwe na mukuruwe
Nsengiyumva Feredariko babashyize
mu musarane wo kwa Mugemana
babicishije amabuye bamaze
kubajugunyamo

— Kantarama Anyesi, umwana mwishe
ntabwo muzi kuko yari afite umugabo
ahubwo umugabo we ni we wamenye
umwamwishe kubo mare baga
* umugabo we yapfuye ari kumwe
na mukuruwa nsijye aitwa
— Habiyaremye e mamueri, kamwe
na Sinizo, bishwe na nda bakwaje
ma nura ngirwa
— mukeshimana, na we ntabwo
mbizi yari kumwe na papa na mama
ibya byo mbayeho muntambara na byinshi
umwabi kera kumurongo ntabwo yabona
aho abyanditse

mJye we ma gi yemVuga i by ngemzi
kasi ma ko ma giye umugabo yemeye kunshumbi
bira mbaya ko nshize imi nsi mubu nawe
aza kume nya yuko mpapa ameze kubime
nyamtakimoti yakoze yakise afata umukono
anaza ngo agiye kunyica
ako kantu mabaga bamaze kubime nya
yeko umo mugabo aiko afiye kunyica
bakise bavuga ngo ubabajye ba nshyira kamze
mu nyumba kumanywa nanako ni Joro
banshyirae mumzo
ubwo ngobwo mahise nJye kamze inyumayurugo
mu nyumba ubwo ngubwo wamugabomawe
yari mu ngwe mbi yekumwa aza nyica
kamwe mabaga umunsi ugeze wo kuza ku
nyica ntabwo babime nye
~~ma~~ nsibye ko ma giye kuboma ntaboma
ua mugabo arimo gukiga keffo yamJye
munyumba mbona afixe umuko ua ka
mbizuba ubwo ngubwo ubwo ba bwa ka my
she ako kamya mavu yemo muri yo nyumba
bukono ngeze sugura kako mani ma musi
ze he ffo mpitamira ba ntomza mu ka
mvamo gutyo
umo mugabo ka ragiye ko nyicama wo
muri komime musa mbira yi tua gakua ya
mwo nguwo nampisha mba ari mu kuru we
~~x~~ lya nyua mu nu mawe si mbigi

ibyo nzi ni ko baka imodoka imwe umukuru
ni muzi ni muto simuzi

uwonge wo wampishe uyitwa fidesi

kari mubwo bigeze kumnyama kumpisha imuko
ma ngezeyo mbaye yeyo igikoni cyirekire
bigeze ko nfako baza kumenya yuko ndi
umututsi bakise bavugango bagiye kuzaga
bamwice bamaze kubyumva bakise vugango
se ba bamwu bize imana ubwonge bwo
nagize ibintu byaritse bari mo kuvuga
indi ni amafirimbi se bari mo kubwira
bakiza ba nga ku natwari muningi natuza
nagiye mbona abantu bishe ko ntayimika
ndo benshi kugeza ubwo bwageze
muga ku nabwenge bamnjya na abantu
bamshyira muzu nkanjya ndabakange
nkaboma bari mo kubaga inka nyinshi
na je ku ku vamodonge na nsubira ibitsibo
na ko meje kubabara cya
kariri bindi byinshi cyane
ku ko hari igike nari ndi kumwe mumwana
wu umukungu wo kwa mera ni murikomine
bayemze se cteur bitare serire nyakabuye
ubwonge bwo twari kumwe atitwa inka
ombwira murikomine musa mbiro
abona basimo kwi la abantu ha kurya
murikomine yari asa ku gangodore

i giheyihi shiye mome hongo nemJye ku gua
mui samba ya dada
na na mu bu Jije nda mu buna nti biy hore ne
kuambu ka nti urabomabarila abantu nawe
ngomu ngiye nti ba zabita ba kui ca ubuonge buo
yarenze ahita amamuka

ure biye ni uru pfuma rirua mubumge mo
ya remarru tse aragenda ageze ke pfo
yembu ka umu gezi ritua ga timba zi
ageze ha ku nya ba bamoli barimo kui ca aba
ntu baba ba na mu bonye ba hise bamamuka
bamusanga mira abonye baJe bamusanga
ahita yi ru kamba agaru ka ahotuari kumuwe
ubuomge buo yari yarenze akantu kari
ubu bari buru muga bo ritua kadafi
akantu kari koro si ri Jya ku uomugabo kadafi
uwo mua na yari ritse umu gabo ritua
galinya mu mu kungura baga yo yaria hamaze
imi onze ku ko bari batura mye nu uamuama
bamu zi ba hise bamu ruba hama ba ndi bantu
ntazi ageze mu rinya ko ro si ya ba rije
mu koro si hatura ka umu ga bo ritua Vigamo
amuta mbika impo mi imbere aka mJya
amu buza ku gemela ahita amu fata baba
bamu geze ko ba hita bamu za mu ka ma
bamu Jyama aho bamaze kui bira baba ndi
magiye kuboma mboma batamgiye kumu kubita
gura impisimi miko ra abayi ku bise kavi

mboma ba gīye ko bana boca

nī bwo ma mugabo ya za mu kanye a masuka

yo gucu kura a koba mu kamba ka muwe ma bababameti

mone ku ge za mubu uwo mu gabo

ntabwo a funze a ra ka ri ku ge za mubu

muwima ke intamba sama kuge

ma go nī yongi yo mbasha kui buba

imurakoze

The remaining pages of this booklet were blank and are not included in this digital reproduction.